

**Soome kogemustest kodanike osaluse tõstmisel
aastatel 1997-2001**

“Kodanik riigile lähemale”

**Ettekannete kogumik
5.-7. september 2001**

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
KODANIKE KAASAMINE DEOKRAATLIKU RIIGI KUJUNDAMISEL, <i>Siseminister Tarmo Loodus</i>	4
SOOME KOGEMUSTEST KODANIKE OSALUSE TÕSTMISEL AASTATEL 1997-2001, <i>Projektisekretär Toni Tiala</i>	9
DEMOKRAATIA OMAVALITSUSTASANDIL JA KODANIKE OSALEMINE – KODANIKEÜHISKONNA ALUS, <i>Projektijuht Ulla-Maija Laiho</i>	12
KODANIKE KAASAMINE JA E-DEMOKRAATIA, <i>Professor Ari-Veikko Anttiroiko</i>	14
KODUTÄNAV, <i>Arhitekt Heli Rantanen</i>	16
KEMPELE VALLA VÄIKEPARLAMENT, <i>Noorsootöö spetsialist Jussi Mäkäräinen</i>	18
TORNIO LINNA OSALUSPROJEKT “MEÄN PIRSSI”, <i>Liiklusspetsialist Harri Telkki</i>	20
VANTAA: TOIMIVA DEMOKRAATIA LINNAKOGUKOND – ERINEVATE KOGUKONDADE LINN, <i>Linnasekretär Rauno Mäkinen</i>	22

SISSEJUHATUS

Käesoleva ettekannete kogumiku näol on Eesti Siseministeeriumil hea meel tutvustada Soome kolleegide kogemust kodanike kaasamise alal. Kogumik on valminud Eesti ja Soome Siseministeeriumite koostöös, pilootprojekti "Soome kogemus kogukonna kaasamise projektide rakendamisel" raames.

Vähendamaks kodanike võõrandumist riigist ja kasutamaks võimalikult efektiivselt olemasolevaid ressursse on oluline kaasata kodanikke poliitikakujundamisse ja otsustusprotsessidesse ning rakendada nende initsiatiivi kohaliku elu küsimuste üle otsustamisel. Rääkides kodanike kaasamisest ja kodanikeühenduste rollist on täna Eesti Vabariigis oluline silmas pidada eelkõige mainitud tegevuste ennetavat ja tasakaalustavat rolli demokraatliku riigi kujundamisel ning riiklikult mõtleva, riigitruu ja usaldusväärse kodaniku kasvatamist.

5.-7. septembril 2001 esitletakse Tallinnas, Paides ja Värskas Soome Siseministeeriumis aastatel 1997-2001 läbi viidud osalusprogrammi kogemusi. Soome erinevates piirkondades käimasolevatest kohalikest projektidest on sügavuti võimalik tutvuda Helsingis, Vantal, Tornios ja Kempelel toimivate ettevõtmistega.

Kõnealused projektid käsitlevad nii vallaelanike ja –ametnike vahelise diskussiooni arendamist,

piirkondlike osalemis- ja mõjutusvõimaluste ning kanalite loomist, kui ka laste ja noorte ühiskondliku tegevuse tõstmist ning demokraatiaalast kasvatust.

Äramärkimist leiab ka kohalike teenuste arendamine koostöös teenuste tarbijatega.

Efektiivne koostöö kohalike kodanikualgatuslike organisatsioonidega on kohaliku omavalitsuse jaoks üks oma töö moderniseerimise viise. Efektiivse toe võtmenõueteks omavalitsustele, riiklikele organisatsioonidele jt. avaliku sektori institutsioonidele on pühendumine, koolitus, tahe ja võime töötada üle organisatoorse piiride.

Loodetavasti innustab põhjanaabrite kena kogemus ka Eesti kohalikke omavalitsusi aktiivselt tegutsema kodanike osalemis- ja mõjutamisvõimaluste arendamise vallas.

Eesti Siseministeerium
Pikk 61, Tallinn 15065
tel. (372) 612 5118
faks (372) 612 5101
sisemin@sisemin.gov.ee
www.sisemin.gov.ee

KODANIKE KAASAMINE DEOKRAATLIKU RIIGI KUJUNDAMISEL, *Siseminister Tarmo Loodus*

Lugupeetud konverentsist osavõtjad, austatud külalised.

Lubage mul täna oma ettekannet alustada Jakob Hurda sõnadega: “Eestlased ei ole mitte kärblased, kes täna sünnivad ja surevad, vaid üks vana ja visa rahvasugu, kes ammu juba maailmas on elanud ja kes pärast meid veel kaua kestma saab”.

Sel ajal ei olnud meil veel oma riiki, küll aga leidis palju aktiivseid inimesi, kes sellest juba siis unistasid. Unistuse täitumiseks asutasid nad seltse ja ühinguid, seda nii, kuisk tsaarivalitsus lubas. Et nüüd on meil oma riik taas olemas, ja paljud probleemid paremini või halvemini lahendatud, siis on minu tänase ettekande teemaks kodanike, paremini kõlab ilmselt inimeste, kaasamine demokraatliku riigi kujunemisesse. Sest just praegu on igal meie riigi elanikul vaba võimalus ise kõiges kaasa rääkida ja tegutseda.

Meie tänase kokkusaamise moto on “Kodanik riigile lähemale”. Pean tunnistama, et riigi ja siin elavate inimeste vahelised suhted on tänases eesti ühiskonnas üsna aktuaalne teema. Järjest tihedamini võime kuulda ja lugeda, et inimesed on riigist võõrdunud või tüdinenud. Ja paljudele tundub loomulik teatada, et sellist riiki me küll ei tahtnud. Olukorra kesist iseloomustatakse riigi-struktuuride, eriti valitsuse ja Riigikogu, madala usaldusreitinuga. Veel tuuakse esile võõrdumise näitena madalat valimistel osalemise protsenti.

Ja ometi. On möödunud vaid kümme aastat meie iseseisvumise taastamisest, mis toimus üsna ainulaadselt – läbi keeruliste kokkulepete erinevate esinduskogude vahel ja rahva laulva revolutsioonina. Meie iseseisvuse aluseks on olnud haritus ja kultuur – seda löid paljud kultuuriseltsid, põllumeesteseltsid, spordiseltsid jne. alates 19. sajandi ärkamisajast. Ühistegevus oli ainuke legaalne vahend tsaaririigis, tänu millele eesti keel ja meel, meie rahvas arenda said.

Taasiseseisvumise järel kadus tungiv vajadus seltsiliikumist survevahendina või ajaloolise mälu edasi kasutada – vaba rahvas vabal maal sai jälle oma individuaalsusega tegelema hakata. Sotsiaalsed muutused tõid kaasa ka kodanikeühen-

duste struktuuri muutumise. Täna on tekkinud üle 14.000 mittetulundusühingu, mis kõik suuremal või vähemal määral suhtlevad riigiga. Neist on aga suur osa oma asja ajamise või riigi käepikenduse funktsioonidega – korteriühistud (ligi 7000), riigi sihtasutused jne.

Riigi ja rahva kõige üldisemaid suhteid reguleerib ennekõike riigi põhiseadus. Nii nagu enamikus kaasaegsetes demokraatlikes riikides, on ka Eestis vastavalt põhiseadusele kõrgeim võim rahva käes. Samas tuleb Eesti riigil teha kõik selleks, et see põhiseaduse mõte ei oleks samasugune katteta “deklaratiivsus” nagu 1936. aasta Stalini konstitutsiooni sõnakõlksud.

Kodanikeliikumised, suundumine kodanikeühiskonna poole on kindlalt üks tee selle deklaratiivsuse vältimiseks ja sisulise lähenemise tagamiseks. Ja siin on minu arvates kaks olulist momenti, mida me peame arvestama – kodanike vajadused ja riigi vajadused. Vajadused tekivad aga teatud tingimustel. Vaadates vanade demokraatiade arengut võime tõdeda, et mida arenenum on demokraatia, mida rikkam on riik ja rahvas ehk mida suurem on heaolu, seda enam tekib inimestel võimalusi oma erinevate vajaduste rahuldamiseks ja kodanikeliikumine omandab riigis järjest suuremat tähtsust.

Loomulikult on suurimateks ühendusteks parteid või erakonnad, aga oluliseks riigi partneriks on ka erinevad kodanikeühendused erinevate huvide ja vajaduste väljendamiseks. Nii räägib rahvas, kogukond, oma riigiga.

Täna arutleme kodanike kaasamise üle demokraatliku riigi kujundamisel. Ehk teisiti öeldes – me tunneme vajadust kaasata inimesi rohkem riigi igapäevaelu korraldamisse. Võib küsida – miks?

Miks me peame praegu selle küsimusega tegelemist oluliseks?

Taasiseseisvunud Eesti riigil on olnud palju muret oma igapäevase riigistruktuuri ülesehitamisega ja me alles õpime oma riigis olemist ja toimetamist. Vaadates teiste riikide samadele protsessidele, mõeldes ja tehes ise, oleme olnud väga pühendunud riigistruktuuride ülesehitajad. Taasiseseisvumise järel jäid tahaplaanile igasugused kodanike liikumised peale erakondade. Igale tegevusele ei jätkunud liidreid, riigi tähelepanu ega ressursse. Ometi on nüüd ilmselt käes ka aeg, kus see tegematajätmine tuleb ära teha ja kodanikeühiskonna loomine omale selgelt eesmärgiks seada. Selleks peame rohkem tundma õppima oma sõjaeelse vabariigi kogemusi ja probleeme; oma tänast kümne aastaga omandatud pagasit ja meie naabrite, kes elavad sarnases kultuuriruumis, kogemusi. Peame üle saama erinevate huvigruppide erimeelsustest ja vastu võtma Eesti oludele sobivaima kodanikeühiskonna kontseptsiooni. See oleks kindel märk teadlikust liikumisest kodanikeühiskonna poole.

Kui me nende probleemidega ei tegele, siis pöördub see tegematajätmine nii riigi kui meie igapäevaste vastu. On ju kodanikelikud kindlasti vahend rahva meeleolu tõstmiseks, usu tugevdamiseks oma riiki – tunne, et minust sõltub riigis ka midagi, on ülimalt oluline. Kui pidevalt räägitakse ja sisendatakse, et kõik on halvasti, hakkad ise ka ennast pahasti tundma. See mõjub kogu omariikluse vastu ja üha enam on neid, kes küsivad, kas me tahtsime kümme aastat tagasi just sellist Eesti Vabariiki. Samas, millisena me siis ikkagi tahame oma riiki tulevikus näha?

Millisena näeme Eesti riiki tulevikus tulenevalt meie elanikkonna kultuurilis-ajaloolisest taustast. Kas see on meie Eesti kodanikuühiskond ehk kodanike riik?

Vaadates tulevikku, peame selgelt ette kujutama, kuhu me läheme. Üks inimeste rahulolematuse põhjuseid on ka ilmselt see, et me oma Euroopa Liitu ja NATO-sse minekuga oleme tähtsustanud nendega seotud eesmärgid, aga oma igapäevaelu korraldamise eesmärgid jätnud mõnikord unarusse. Justkui Euroopa Liit ja NATO lahendaks meie eest kõik mured ja me ise ei peakski enam mõtlema. Nii see ei tohi olla. Riigi väljapoole suunatud eesmärgid tagavad küll meile välistest teguritest sõltuva stabiilsuse, aga ühised sisemised eesmärgid meie igapäevase normaalse arengu.

Riigi kui institutsiooni legitiimsuse suurendamine kodanikkonna silmis peab olema Eesti valitsuse üks suuremaid ja peamisi siseriiklikke ülesandeid. See peab olema ka töös oleva haldusreformi eesmärk. See on üks vahend sisemise stabiilsuse suurendamiseks.

Meie väikese riigi probleemiks on olnud just haldussuutlikkus. Me peame täna arvestama ressurside vähesusega, nii raha kui inimeste vähesusega, ja leidma riigile optimaalse avaliku halduse mudeli. Seni oleme teostanud avalikku võimu selliselt, et kehtestatavate regulatsioonide hulk on pidevalt kasvanud, kuid samas ei ole need regulatsioonid tihti ressursidega kaetud. Samas me ei oska isegi hinnata, kui palju kasu me kõigist regulatsioonidest saanud oleme.

Tihti on need regulatsioonid meile olnud peale surutud. Ilmselt pakume täna Eestis oma kodanikule veel üsna palju ebakvaliteetseid ning tema vajaduste ja eelistusega mitte kooskõlas olevaid teenuseid ja palju jääb tegemata. Tihti on need teenused väga tsentraliseeritud ja riigikesksed.

Siit tuleneb esimene küsimus – kas detsentraliseerida? Kuidas viia vajadused kokku võimalustega ja saavutada enamuse rahulolu? Kes peaks erinevaid teenuseid osutama? Kas riik? Omavalitsus? Ärid? Või ehk kodanikeühendused?

Just siin on koht kus tuleb leida motivatsioon, et kodanik tahaks osaleda ja võtta osa vastutust endale. Oleme sellel teel ka palju arenenud. Loodud on kodanike seadusloome initsiatiivi rakendamise süsteem TOM. Seaduste ettevalmistamine on avalikustatud ja kaasaraakimine võimalik paljudele huvigruppidele, avaliku teabe seadus seab paljudele institutsioonidele kohustuse pakkuda kodanikele neid huvitada võivat informatsiooni jne.

Samas on lahendamata kodanikeühenduste finantseerimine. See on juhuslik ja tekitab ühendustes rahulolematust ja ebakindlust. Täna on Siseministerium asunud selle teemaga tegelema. Küll alles mõni kuu, aga oleme jõudnud teatud tulemuseni. Ja esimene, mis silma torkas, on süsteemitu raha laialijaotamine. Ilma, et oleks olemas vastastikune arusaam, mis on milleks, kokkulepped, milliseid eesmarke ühine tegutsemine peab täitma.

Paljud riigid maailmas kasutavad mõistet kodanikuühiskond. Aga iga demokraatlik riik mõistab

ja käsitleb seda oma kodanike huvides ning oma riigi traditsioonidest ja kultuuriruumist lähtuvalt. See on loomulik, sest vastasel juhul ei suuda riik saavutada oma elanikkonna toetust ja tegeleb kodanikuühiskonna kui abstraktse asjaga.

Samas on kodanikuühiskond üks parameeter, mille järgi Euroopa Liidus hinnatakse täna kandidaatriike. Meie poliitikute ülesanne on läheneda kodanikuühiskonnale aga eelkõige nii, et Eesti riigil ja inimestel sellest kasu oleks. Kuna ülemaailmselt kokkulepitud ja ühtne sisu antud küsimuses puudub, siis peame ise kujundama Eesti sobiva sisuga kodanikuühiskonna.

Ja siit ka meie arusaamine - me peame kujundama Eestis tõelise kodanikuühiskonna, kus iga kogukonna liige omaks võimalust riiki ise üles ehitada ja ühendused täidaksid teatud kindlaid ülesandeid ühise eesmärgi saavutamisel. Me peame saavutama ühiskondliku kokkuleppe.

Tekib küsimus, milline tee selleks valida?

Ja valida on tegelikult vähese vahel.

1. Liberaalarhia variant - riiki pole vaja, anname kõik teenused konkursiga üle äriorganisatsioonidele ja vabatahtlikele ühendustele. Riik taandub ainult maksukogujaks ja sõjaväe ülalpidajaks. Näiline sunniaparaat asendatakse vaba konkursiga.
2. Riik on vaenlane ehk terroriaparaat, kelle vastu tuleb võidelda.
3. Avatud ja detsentraliseeritud riik – mis baseerub koostööle ühiskonna kõigi tasandite vahel. Erakonnad on kodanikuühiskonna juhtiv osa, mille kaudu kujundatakse ühiskonna saadust. Kodanikuühendused teevad valdkonniti koostööd ja on vastutavad piiratud vahendite ratsionaalse kasutamise eest. Riigiasutustele jääks tugev koordineeriv, reguleeriv ja korraldav funktsioon. Koos kodanikuühenduste esindusorganisatsioonidega jagatakse vastutust kavandamisel ja elluviimisel. Probleemid – oht bürokraatlikkusele; asjaajamisrohke; raskesti koordineeritav jne.

Meie valik eespool toodud võimalustest on ilmselt kolmas – avatud ja detsentraliseeritud riik. Eestis üldlevinud arusaamade järgi on kodanikuühiskonnas kõigil vaba võimalus kokku tulla, arutada, moodustada oma ja avalike huvide kaitseks

seadusega lubatud ühendusi. Ja kui kodanikuühendused on veel valdkonniti ning piirkonniti moodustanud tugevad ühendused, siis nendega saab juba vastutust ja tegevust jagada. Nad ise saavad hoida silma peal sellel, mis nende valdkonnas toimub, liitude tasandiga suudab riik suhelda ning ka info saab paremini liikuda.

Eestil on käes aeg jõuda oma riigi eesmärkide püstitamises, selle elus osalemises ja demokraatia küsimustes hästi orienteeruva kodanikkonnani. Tugev, kodanike osaluse ja vastutusega kodanikuühiskond on ka majandusarengu üks vältimatut komponent. Selleks on vaja oluliselt tõsta kodanikualgatuslike organisatsioonide institutsionaalset suutlikkust.

Kodanikuühiskond ja demokraatia

Demokraatliku riigi kriteeriumite kohaselt peavad meil olema vabad valimised ja poliitiline osalus; toimiv seadusandlus; läbipaistev valitsemine koos kodanike osalusega otsuste tegemise protsessis, esindatuse ja vastutusega ning kodanikuühiskond.

Kui meil kolm esimest komponenti on enam-vähem arusaadavad ja rakendunud, siis kodanikuühiskonnast on Eestis, nagu ma ennist ütlesin, peaaegu igapähe oma arusaam. Et sellist olukorda muuta, on vaja muudatusi järgnevatel probleemidel.

Need seisnevad kodanikuühiskonda kaitsva ja arendava legaalkeskonna kindlustamises, kodanikualgatuslike organisatsioonide institutsionaalse ja finantssuutlikkuse tagamises, vaba informatsiooni levikus, tugevas demokraatlikus poliitilises kultuuris ja kodanike osaluse suurendamises poliitilistes protsessides ning avalike institutsioonide järelevalves.

1. Inimeste kaasamine ja kogukond

Inimeste kaasamine ei saa toimuda üksikshaaval, selleks on vajalik mingi kriitiline mass. Seda nimetatakse tavaliselt kogukonnaks.

Tugeva ja elujõulise demokraatia aluseks on aktiivne inimene, kes osaleb oma kogukonnas. "Kodanike osaluse" kontseptsiooni tuumaks ja võtmeks kogukonna taastamisel on vabatahtlikkus ja kogukondlik töö, mis aitavad toime tulla nii sotsiaalse tõrjutusega, kui ka toetavad elukestvat õpet ja tervislike eluviiside propageerimist ning aktiivset vananemist. Ehk teisiti öeldes põhimõtted, mis rahuldavad erinevate inimeste erinevaid vajadusi.

Ühiskonna areng saab olla jätkusuutlik vaid siis, kui kogukonnad on piisavalt tugevad, et ise muutusi ellu viia. See tähendab, et neil on enda aitamiseks ja arendamiseks olemas vajadus, oskused, võimalused, vahendid ning tubli annus enesekindlust.

Omaalgatuslikul tegevusel on olemas ka poliitiline element, mis vähendab kohalike omavalitsuste "demokraatia defitsiiti". See on kodanikuks olemise väljendamise viis, mida tuleb hinnata kui kohaliku ja keskvalitsuse moderniseerimise üht elementi.

Kogukonna omaabi vahendusel võidavad kõik - inividid, kohalik kogukond, teenuste osutajad ja ühiskond tervikuna.

Kogukonna omaabi tegevust võib hinnata objektiivselt - kuidas kogukond tuleb toime pikaajalise töötusega, tõrjutuse, tervishoiu ja keskkonnakaitse küsimustega.

Me saame ka mõõta selle majanduslikku kasu - vabatahtliku töö majanduslikku väärtust, gruppide poolt kogukonda projektide rahastamistootluste rahuldamisega sisse toodava raha hulka. Samas ei tohi me minna teise äärmusesse ja viia kogukondade rahastamist ainult omavahelise või(s)tluseni projektirahade pärast. Tagatud peab olema baasfinantseerimine.

Mõned kogukonna tegevused (näit. naabrivalve) võivad viia näiteks vandalismi vähenemisele - mis tähendab politsei väiksemat sekkumist; aktiivsed üürnike ühendused viivad omakorda majade paremale korrastatusele. Veelgi enam - narkomaania vastu võitlemine on tulemuslik ainult

koostöös professionaalide, kohalike võimude ja kohalike elanikega.

Mida on vaja teha kodanike paremaks kaasamiseks?

Efektive koostöö kohalike kodanikualgatuslike organisatsioonidega on kohaliku omavalitsuse jaoks üks oma töö moderniseerimise viise. Efektive toe võtmenõueteks omavalitsustele, riiklikele organisatsioonidele jt. avaliku sektori institutsioonidele on pühendumine, koolitus, tahe ja võime töötada üle organisatoorse piiri.

Ükski ministeerium ei suuda toetada kõiki kohalike omaalgatuslikke rühmitusi ise ja kas ta seda peakski. See peaks toimuma ikka vastutust jagavate piirkondlike ja keskliitude abiga.

Koostöös on vaja ellu viia järgnev:

- arengutoetused ja konsultatsioonid
- kogukonna liikmete koolitus
- laiaulatusliku kasutamise eesmärgil ühiskondlike hoonete renoveerimine väikeste kapitalmahutustega
- kogukonna organisatsioonidele tugistruktuuri võimaldamine (kontoriruumid, -tarbed, tehnika jne)
- kogukonna ressursifondi loomine, rahastamiseks kohalike gruppide tegevusi
- baasfinantseerimise tagamine (selle teemaga tegeleb siseministeeriumi töögrupp ja aruanne peab valmima jõuludeks.)

Oluline on ka kohaliku ärisektori esindajate kaasamine eelpool nimetatud tegevustesse. Kogukonnas, mis on hästi organiseerunud, on madal kuritegevus, suurem stabiilsus ja tugev majanduslik baas.

Kokkuvõte

Rääkides kodanike kaasamisest ja kodanikeühenduste rollist, on tänases Eesti Vabariigis oluline silmas pidada eelkõige eespool mainitud tegevuste ennetavat ja tasakaalustavat rolli demokraatliku riigi kujundamisel ja riiklikult mõtleva, riigitruu ja usaldusväärse kodaniku kasvatamist.

Kodanikualgatuslikku tegevust tuleb käsitleda kodanikukasvatuse vormina, mille kaudu toimub ka aktiivseks ühiskonnaeluks oskuste omandamine.

Selleks on vaja:

1. pakkuda inimestele osalemisvõimaluste kohta rohkem informatsiooni
2. tunnustada organisatsioone, kes aitavad hästi kaasa kodanikuühiskonna kujundamisele
3. välja töötada meedia- ja kommunikatsiooni-strateegia kogukonnas osalemise ja omaalgatuse tähtsuse kohta, sest see julgustab inimesi osalema
4. luua riiklik kogukonna kaasamise toetamise infrastruktuur
5. sotsiaalpoliitikas ja seadusandluses peab tunnustama ning arvestama inimestega, kes oma vabast ajast toetavad kogukonna arengut

Lisaks eelnevale on vaja suurendada kogukonna-alast teadlikkust. Selleks on vajalik:

1. riiklike institutsioonide mitmekülgne koostöö regionaalpoliitika, tööhõivestrategie ja vabatahtliku tegevuse poliitika väljatöötamisel

2. ühiskoolituste läbi viimine (KOV esindajad, KÜ- esindajad) kogukonna omaalgatusega seotud teemadel
3. koolide õppeprogrammidesse tuleb viia sisse kodanikukasvatuse, ühistegevuse ja kogukonna kaasamise alased teadmised ning nende aktiivse rakendamise oskused

Ja lõpetuseks peame kõike seda tehes silmas pidama, et riigi ülesanne on inimeste vabale koostöötahtele igati kaasa aidata, sest just aktiivne kodanik on riigi alustala, ning et ainult aktiivses koostöös kodanikega tugevneb ka demokraatia ja ühiskond tervikuna.

Täna tähelepanu eest ja soovin kõigile osavõtjatele sisukat konverentsi.

Tarmo Loodus
Siseminister
Eesti Siseministeerium

SOOME KOGEMUSTEST KODANIKE OSALUSE TÕSTMISEL AASTATEL 1997-2001, *Projektisekretär Toni Tiala*

Soome osalusprojekti eesmärgiks on tugevdada kodanikeühiskonda ja takistada osade inimeste tõrjutust ühiskonnas, üritades selle nimel suurendada kodanike osavõtuvõimalusi ühiskonnaelust. Projekti raames püütakse arendada ning mitmekestada vallaelanike otseseid ühiskonnaelust osavõtuvõimalusi ja selle mõjutamisvorme, kohaliku kogukonna erinevate osapoolte omavahelisi mõjutusi ning kohaliku otsustusprotsessi töövorme.

Osalusprojekt käivitati Soome siseministeriumis 1997. aasta talvel, peaminister Paavo Lipponeni esimese valitsuse valitsusprogrammi alusel. Selle põhjuseks oli langenud hääletusaktiivsus ning laekunud informatsioon kodanike tunduvalt vähenenud usust võimalustesse ise mõjutada ühiskonnaelust otseseid protsesse.

Projekti püütakse läbi viia erinevate ministeeriumite, kohalike omavalitsuste ja kodanikeühenduste vahelise koostööna. Kohalikud omavalitsused kannavad vastutust kohalike projektide läbiviimise eest, samal ajal kui siseministerium vastutab üleriigilise projekti koordineerimise, jälgimise ja hindamise korraldamise eest. Projektis lõövad kaasa ka rahandusministerium, tööministerium ning Soome Valdade Liit. Halduse arenduskeskus HAUS on vastutanud 1998. aastast alates projekti hindamise eest.

Osalusprojekti esimesel etapil aastatel 1997-1999 lõid kaasa 50 valda, kes teostasid selle aja jooksul 70 mitmesugust kohalikku projekti. Üsna varsti peale nende projektide käivitamist sai siiski selgeks, et tegemist on pikaajalise arendustööga, mis vajab aega. Nii juhtuski, et siseministerium otsustas osalusprojektiga jätkata 2001. aasta lõpuni ja järgmiseks etapiks valiti välja esimese etapi kõige paljulubavamad projektid. Nii ongi praegu käimasoleval teisel etapil käigus 20 kohalikku projekti 17 omavalitsuses ja ühes valdade liidus. Osalusprojekt jätkub kuni 2001. aasta lõpuni ja sellest saadud kogemuste põhjal koostatakse kodanike osalust käsitlev aruanne, mis antakse üle parlamendile 2002. aasta märtsiks.

Omavalitsused kohalike projektide läbiviijate-na

Nagu eespool juba mainitud, vastutavad omavalitsused kohalike projektide teostamise eest ja selle jaoks on tööministerium eraldanud neile abiraha, mille suurus ulatub umbes 40% projektide teostamise kogumaksumusest. Need osalusprojektid on üsnagi eriilmelised, kuid laias laastus võib need jagada kolme pearühma:

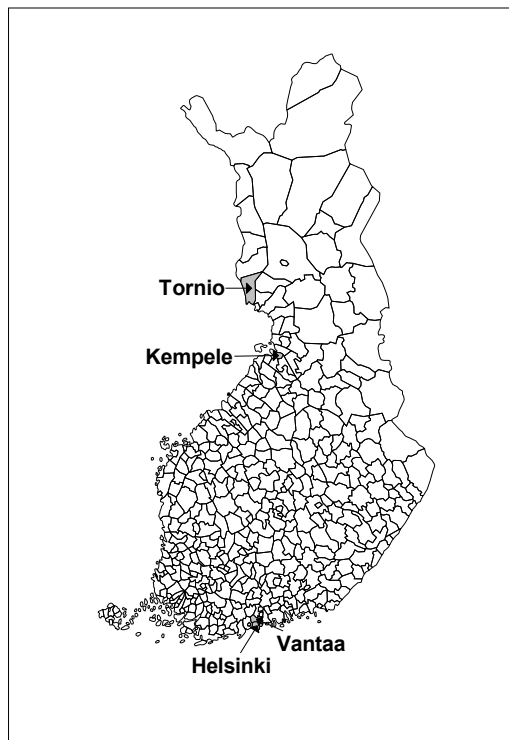
- Regionaalne tegevus
 - o elanike ja kohalike võimude koostöö
 - o elanike initsiatiivi ja nende omavahelise koostöö arendamine
 - o regionaalse töö eri vormide arendamine
- Laste ja noorte osalus
 - o laste ja noorte omad mõjutusvormid (noorsoovolikogud, initsiatiivi- ja tagasisidevormid)
 - o kool osavõtuareenina (demokraatias kasvatus)
 - o laste ja noorte vabatahtlik tegevus
- Omavalitsuse tagasisidekanalite ja administratsiooni tegevusvormide arendamine
 - o informatsiooni andmine valla teenuste ja plaanide kohta ning tagasiside töötlemine (internet)
 - o projekteeritava seotud ühisplaneerimine ja elanike arvamuste ärakuulamine
 - o esindusdemokraatia töövormide arendamine

Käesoleval aastal kogutakse kokku andmed kohalike projektide mõjust nii paikkonna elanike mõjutamisvõimaluste kasvule kui ka kohalikele omavalitsustele. Tuleviku üks tähtsamaid ülesandeid ongi projektide tulemusel saadud kogemuste ärakasutamine ja nende juurutamine kohalike omavalitsuste tööruutiini.

Osalusprojekti tutvustamine Eestis

Osalusprojekti tutvustamine Eestis on üks osa Soome ja Eesti siseministeeriumite vahelisest koostööst. Selle eesmärgiks on esile tuua Soomes projektide läbiviimise käigus saadud häid tulemusi ja edendada toimiva koostöövõrgu sündimist soomlaste ja eestlaste vahel. Osalusprojekti tutvustatakse Tallinnas, Paides ja Põlvas 5.-7. septembrini 2001. Mitmel pool Soomes käigus olevatest kohalikest projektidest tutvustatakse nelja eri projekti Helsingist, Kempeleest, Tornioist ja Vantaast. Me loodame, et soomlaste kogemused annavad julgust ka Eesti kohalikele omavalitsustele, tegutsemaks aktiivsemalt kodanike ühiskonnaellu kaasamisvõimaluste leidmisel eri tasanditel.

Toni Tiala
Projektisekretär, Osalusprojekt
Siseministeerium
PK 26
FIN-00023 Valtioneuvosto
Suomi-Finland
Tel +358 9 160 4516
toni.tiala@sm.intermin.fi
www.intermin.fi/suom/osallisuus

Praegu käigusolevad valdade osalusprojektid Soomes

Espoo, Esflex

Linna päevakodude ja koolihalduse arendamine eriti just linna rootsikeelsete laste ja noorte vaatevinklist lähtudes.

www.espoo.fi/sbuc

Espoo, Espoonlahti

Regionaalse koostöö arendamine linnaelanike ja linna administratsiooni vahel.

www.espoo.fi/suur-espoo-lahti/espoo-la.htm

Espoo, Nuvanet

Espoo linna noorsoovolikogu tegevuse arendamine.

www.nettiparlamenti.fi/nuvanet

Helsinki, Helsingi Noorte Hüül

Laste ja noorte kaasalõõmisvõimaluste edendamine nende kaasatõmbamisega otsustusprotsessi.

http://nuoriso.hel.fi/www/hesan_nuorten_aani/

Helsinki, Kodutänav

Kodanike infoühiskonna arendamine linnaosadest alustades.

www.kaupunginosat.net/kotikatu/

Järvenpää

Regionaalne tegevus ja elanike innustamine oma elukoha arendamisele kaasatamiseks.

www.jarvenpaa.fi/osallisuusprojekti/index.htm

Kemi

Kohaliku initsiatiivi arendamine ja ühiskonnaelus tõrjutuse pidurdamine.

www.kemi.fi/~osallisuus

Kempele

Vallavolikogu töövormide mitmekesistamine ning laste ja noorte kaasalõõmisvõimaluste lisamine.

www.kempele.fi/Kunta/Valtuustotiimit/
www.kempele.fi/Kunta/Pikkuparlamenti/

Kerava

Kohalike elanike ja laste ning noorte kaasalõõmisvõimaluste edendamine.

<http://im.kerava.fi/osallisuus/>

Kokkola

Kohaliku omavalitsuse arendamine selle nimel, et laste ja noorte huvid saaksid paremini arvesse võetud.

www.kokkola.fi/osallisuushanke/

Kouvolan piirkonna valdade liit

Sotsiaalselt kestva arengu jälgimismehhanismide loomine

www.kouvolaregion.fi/

Kuopio

Noorte ühiskonnaellu sekkumisvõimaluste lisamine linnas

www.kuopio.fi/nuva/

Mikkeli

Laste ja noorte kaasalöömisvõimaluste arendamine keskkonnaplaneerimises

www.mikkeli.fi/kite.htm

Mäntyharju

Valla töötute kaasamine ja uute võimaluste leidmine valla elust informeerimiseks.

www.mantyarju.fi/

Oulu

Vallaelanike ja kohaliku omavalitsuse vastastikuse koostöö edendamine regionaalse planeerimise, mitmesuguste regionaalsete arenguprojektide ning koostöörühmade kaudu.

www.ouka.fi/osaloulu/

Riihimäki

Kohalike telekanalite kasutamine vallaelanike ja kohaliku omavalitsuse omavahelise koostöö tõhustamiseks.

www.riihimaki.fi/TVT!/index.htm

Rovaniemen omavalitsuspiirkond.

Regionaalse tegevuse abil edendatakse elanike omaalgatuslikkust, noorte osavõttu ja hõredalt asustatud piirkondade heaolu.

www.roi-mlk.fi/hankkeet/osallisuus/osallisuus.htm

Tornio

Parandatakse vallaelanike võimalusi kaasa luua valla elus ja teenuste pakkumisel.

www.tornio.fi/tuli/osallisuus/

Turku

Elanike otseste mõjutamisvõimaluste edendamine regionaalse tegevuse abil.

www.turku.fi/terve_kaupunki/

Valkeakoski

Vallaelanike ja kohaliku omavalitsuse koostöö parandamine, katsetades mitmesuguseid uusi tegevusmudeleid.

www.vlk.fi/Osallisuushanke/index.htm

Vantaa

Elanike mõjutamisvõimaluste edendamine osana regionaalsete arenduskomisjonide tööst.

www.vantaa.fi

DEMOKRAATIA OMAVALITSUSTASANDIL JA KODANIKE OSALEMINE – KODANIKEÜHISKONNA ALUS, *Projektijuht Ulla-Maija Laiho*

Demokraatia omavalitsustasandil ja kodanike osalemine on kodanikeühiskonna alus

Otsustusprotsess kohalikes omavalitsustes on tänu uuelaadsele töökeskkonnale muutunud ja muutub edaspidigi kiiresti. Uut tüüpi majandus, globaliseerumine ja eriti just Euroopa integratsiooni areng rõhutavad regionaalse ja kohaliku tähendust ning eeldavad rahvusriigi ülesannete ümbermääramist. Vastukaaluks otsuste langetamise delegerimisele rahvusvahelistele institutsioonidele ja multinatsioonaalsetele ettevõtetele, rõhutatakse siin läheduspõhimõtet ja kodanikeühiskonna tugevdamise vajadust. On tekkinud arvamus, et Euroopa Liidu laienemine ja selle sisu süvendamine ei tähenda mitte ainult Euroopa arengut demokraatlike institutsioonide Euroopana, vaid ka kodanike Euroopana. Selle protsessi tugevaks potentsiaaliks ja jõuallikaks on Euroopa Liidu liikmesmaade 70 000 mitmesugust omavalitsuslikku üksust ning kodanikeühenduste aktiivne tegevus.

Kohalike omavalitsuste ja nende majandustegevust sätestava seadusandluse peamiseks eesmärgiks Soomes on juba pikka aega olnud omavalitsuste tugevdamine, siirdades üha rohkem vastutust ja otsuste tegemise õigust omavalitsusüksustele. Selle tulemusena on kohaliku otsustusprotsessi ühiskondlik mõju olnud tähelepanuväärne; kohaliku omavalitsuse majandustegevus haarab kaks kolmandikku meie riigi kogu avaliku sektori majandusest.

Tugev seadusandlik alus

Kodanike osaluse ja ühiskonnaelu mõjutamise seadusandlik põhi on Soomes tugev. Selle moodustavad nii põhiseadus, kohalike omavalitsuste seadus kui paljud muud eriseadused, millest uuematena võiks siinkohal mainida näiteks maakasutuskodeksit ja ehituskodeksit.

Kodanike osalusõiguse lähtekohaks on põhiseadus, mis lisaks õigusele hääletada ja saada üles seatud kandidaadiks sätestab ka, et “riigivõimu ülesandeks on edendada üksikisiku võimalusi ak-

tiivselt osa võtta ühiskonnaelust ja mõjutada teda ennast puudutavat otsustusprotsessi”.

Põhiseaduses on samuti säte kohalike omavalitsustest: “Soomes jaguneb omavalitsusüksusteks, mille haldamine peab põhinema nende elanike omavalitsusele”. Valla/linna elanike omavalitsuses peitub kogu omavalitsusdemokraatia sisu. Kohalike omavalitsuste seadus reguleerib omakorda täpsemalt, kuidas toimib demokraatia omavalitsuses.

Kohalike omavalitsuste seadus

1995. aastal jõustunud kohalike omavalitsuste seadus rõhutab varasemast seadusandlusest jõulisemalt kodanike otseste osalus- ja mõjutamisvõimaluste tähtsust. Kodanike osalusõigus haarab järgnevat momente:

- hääleõigus kohalike omavalitsuste valimistel
- hääletusõigus nõuandval omavalitsuslikul rahvahääletusel
- õigus saada informatsiooni omavalitsusorganites arutusel olevatest asjadest, nende ettevalmistamisest, käsitlemisest, tehtud otsustest ning nende mõjust
- õigus esineda ettepanekutega ja saada teavet ettepaneku alusel rakendatud meetmetest

Otsustusprotsess esindusorganites on omavalitsusdemokraatia aluseks. Omavalitsuslikus kogukonnas hoolitsevad kodanikud oma esindajate kaudu kogukonna heaolu ja jätkuva arengu eest.

Otsese osaluse edendamine

Kodanike osalemine ei teostu mitte ainult nende poolt valitud esindajate, kohalike usaldusisikute kaudu. Arenev, aktiivne demokraatia eeldab võimalusi vahetuks, otseseks osaluseks. Nii ongi kohalike omavalitsuste seaduses rõhutatud volikogude vastutust kodanike otseste osalusvõimaluste eelduste loomisel. Seaduses on sätestatud, “Volikogu peab hoolt kandma selle eest, et kodanikel ja teenuste kasutajatel oleksid eeldused osaleda ja kaasa rääkida valla elus”.

Kohalike omavalitsuste seaduses on ära toodud punktid, kuidas võib edendada kodanike kaasamist ja nende osalemist kogukonna elus:

1. valides teenuste kasutajate esindajaid valla/linna juhtorganitesse
2. korraldades omavalitsuspiirkonna mingit osa puudutatavat juhtimist
3. informeerides valla asjadest ja kuulates ära inimeste arvamusi
4. enne otsuste tegemist uurida kodanike arvamust
5. korraldades koostööd valla/linna ülesannete täitmisel
6. abistades kodanikke nende initsiatiivil alustatud asjade planeerimisel, ettevalmistamisel ja teostamisel
7. korraldades omavalitsuslikke rahvahäälusi

Osavõtu eelduseks on teadmine

Asjadest teadlik olemine on kodanike osavõtu põhieelduseks. Seetõttu rõhutabki kohalike omavalitsuste seadus teavitamise tähtsust, "Kohalik omavalitsus peab teavitama oma kodanikke arutusel olevatest asjadest, neid puudutavatest kavatsustest, küsimuste käsitlemisest, tehtud otsustest ja nende mõjust. ... Kodanikud peavad ka teadma, mil viisil võib küsimuse kallal töötajatele ja otsustajatele vahendada oma arvamusi ja küsimusi." Ehk siis teiste sõnadega, ei piisa lihtsalt sellest, et öeldakse, milline otsus on tehtud. Juba varases staadiumis peab inimesi teavitama, mille kallal töötatakse, mida kavandatakse ja kuidas seda tehakse. Eriseadustega on veelgi rõhutatud nii teavitamise kui ka kodanike arvamuse ärakuulamise tähtsust, ja seda eriti just maakasutuse planeerimist ja keskkonda puudutavas seadusandluses.

Eriseadused

Kodanike või siis teenuste kasutajate osalusel on keskne koht kõige uuemates eriseadustes. Nendest peamistena olgu ära mainitud:

- Seadus ametivõimude tegevuse avalikkusest
- Haldusmenetlusseadus
- Maakasutus- ja ehitusseadus
- Seadus sotsiaalhoolduse alase kodaniku kohast ja õigustest

Uue ametivõimude tegevuse avalikkust puudutava seaduse mõtteks on suurendada ametivõimude

tegevuse läbipaistvust, mille tulemusel kodanikud saaksid senisest tunduvalt varem teavet selle kohta, milliseid küsimusi parajasti ette valmistatakse. 2000. aasta alguses jõustunud maakasutus- ja ehitusseaduse järgi peab, "projekte koostades piisavalt varases staadiumis koostama ka projekti eesmärgi ja tähtsusega kooskõlas oleva kava osalus- ja vastastikuste dialoogivormide kohta, aga samuti ka hinnangu projekti võimalikest mõjudest ja tagajärgedest". Osaliste all mõeldakse siin "piirkonna maaomanikke ja neid, kelle elu- ja töötingimustele või mingeid muid aspekte arvestades, projekti teostamine võiks olulist mõju avaldada ning samuti ka ametivõime ja kogukondi, kelle tegevusala planeerimine puudutab".

Seadused ei toimi iseenesest

Kuigi seadusandlusest ilmnev tahe kodanikuühikonna arendamiseks ja kodanike osaluse tõhustamiseks on aluseks demokraatia teostumisele, ei toimu see kõik siiski mitte iseenesest. Selleks on vaja kohalike omavalitsuste otsustajate, ametnike ja elanike ühist tahet üksteise arvamuste ärakuulamiseks ja arvesse võtmiseks. Kui selleks leidub tahet, siis tekivad ka eeldused kodanike osaluse ja vastastikuse dialoogi tõhustamiseks.

Ulla-Maija Laiho
Projektijuht
Siseministeerium
ulla-maija.laiho@sm.intermin.fi

KODANIKE KAASAMINE JA E-DEMOKRAATIA, *Professor Ari-Veikko Anttiroiko*

Demokraatia kriis ja demokraatia uuendamine on viimasel ajal leidnud elavat mõttevahetust mitmel pool maailmas. Demokraatia vallas vajatakse praegu hädasti selliseid tegevusmudeleid, mis üldise globaliseerumise ja infoühiskonna kiire arengu tingimustes toetaksid kodanike võimalusi kaasa lüüa ja mõjutada ühiskonnaelu arengut. Ja just infoühiskonna puhul on üheks suuremaks väljakutseks selliste demokraatlike ümberkorralduste tegemine, mis oleksid midagi muud kui ainult "vana demokraatia" teostamine infovõrgus. Just selles on küsimus e-demokraatia puhul.

Demokraatia paistab viimasel ajal irduvat nendest raamidest, mis põhinesid õigusriigi mõtteviisi ja institutsionalismi põhimõtetele. See tuleneb muuhulgas ka sellest, et eri maade, kogukondade ja inimeste omavaheline sõltuvus on viimase saja aasta jooksul meeletult kasvanud. Kogu demokraatliku valitsemisviisi alussüsteem on võtnud uusi vorme sellistes sektorites nagu näiteks formaalne otsustusosalus (näit. rahvahääletused), kasutaja- ja lähidemokraatia, töö ja toimetulekuga seotud demokraatlikud korraldused, EL kodakondsus, globaalse halduse foorumid ning virtuaalne maailmakodanikuks olemine. Selles valguses tundub traditsiooniline rahvusriiklik esindusdemokraatia olevat mõneski suhtes ebapiisav.

Otsene ja osalev demokraatia

Kogu läänemaailma demokraatia teostamise aluseks on esindussüsteem, kus kodanikud valivad teatud hulga esindajaid rahva esindusorganisse, millele on antud volitused teha keskseid poliitilisi otsustusi. Suuremas osas maades põhineb ka demokraatia kohalike omavalitsuste tasandil samale süsteemile. Praeguseks on see süsteem sattunud kriisiolukorda ja seda just suurte ühiskonnamuudatuste ning nõrgenenud poliitilise usalduse tõttu.

Sellele alternatiiviks või siis täienduseks on soovitatud muuhulgas otsest ja osalevat demokraatiat. Otsene demokraatia tähendab asjade otsustamist üldistel rahva- või vallakoosolekutel või siis rahvahääletuste kaudu. Osalev demokraatia omakorda rõhutab kodanike endi osavõttu nii otsustusprotsessist kui ka kavandamis-, ettevalmis-

tus- ja isegi teostamisprotsessidest nendes asjades, mis puudutab neile olulisi ja eluliselt lähedasi küsimusi. Sellele lähedased demokraatia vormid on näiteks kasutaja-, kohalik- ja lähidemokraatia. Lõppude-lõpuks eeldab demokraatia uuendamine nii otsese kui ka osaleva demokraatia tunduvat elavdamist.

E-demokraatia potentsiaal

E-demokraatia demokraatia uue vormina oli eriti just 1970. ja 1980. aastatel peetud diskussioonides midagi sellist, mille all mõeldi peamiselt info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil teostatud otsest demokraatiat. Postmodernsele ühiskonnale ja globaalsetele haldussuhetele mõeldes on selline käsitlus osutunud praeguseks siiski liiga kitsapiiriliseks. Nii tundubki, et praegu on areng toimumas uute, kaudse demokraatia vormide suunas.

Ted Becker ja Christa Slaton on oma teoses *The Future of Teledemocracy* (E-demokraatia tulevik, 2000) jõudnud järelduseni, et tuleviku e-demokraatia kolm keskset komponenti on dialoogile rajanev avaliku arvamuse uuring, meedia võimalusi kasutav elektrooniline kogukonna(valla)koosolek ning Interneti uued e-demokraatlikud rakendused. Kõikides neis on oluline see, et nad loovad uusi, demokraatiat tugevdavaid ja pluralismi suurendavaid kasutusvõimalusi traditsioonilise esindussüsteemi kõrval. Samuti oleks hea meeles pidada, et e-demokraatias, teledemokraatias või digitaalses demokraatias – kuidas me siis kõne all olevat nähtust ka ei nimetaks – on kõige tähtsam tagada rahva võimu teostumine institutsionaalsete vahenditega. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogial on selles kontekstis teisejärguline tähendus.

Osaleva e-demokraatia võimalikud vormid

Järgnevalt on üles loetud mõningaid “alternatiivseid” osalusvorme, mida on üldiselt kombeks olnud siduda e-demokraatiaga:

a) Arutelule põhinevad avaliku arvamuse uuringu meetodid

- Väikesed kodanikekogud (citizens' juries)
- Arutelule põhinevad avaliku arvamuse uuringud (scientific deliberative polling)
- Elektroonilised kogukonnakoosolekud (electronic town meetings)

b) Kodanikelt arvamuse küsimine ja arvamuseuuringute meetodid

- Alalised paneelid: uuringupaneelid ja interaktiivsed paneelid
- Elektrooniline arvamuseuuring (e-consultation)

c) Interaktiivsed osalemis- ja planeerimismeetodid

- Kogukondlikud tegevusrühmad
- Osalev planeerimine, tulevikuseminarid jne.
- Konsensusseminarid (consensus conferences)

d) Internetile põhinevad tegevusvormid

- Informatsioon: teabe jagamine, kandidaadi/partei hindamismoodused jne.
- Kommunikatsioon: vestlusrühmad, virtuaalsed kogukonnad, videokonverentsid
- Transaktsioonid: nõuandvad ja kohustavad arvutipõhised hääletused

e) Erirühmad ja nende jaoks kavandatud lahendused

- Lapsed ja noored (noorte volikogud jms.) ning vanurid
- Naiste-, harrastus- jms. rühmad
- Invaliidid

Kuigi nende osalusvormide pakutavat potentsiaali on suudetud kasutada üsnagi piiratult, räägivad

need siiski sellest, milliseid uusi kasutusvorme on arendatud ja katsetatud. Need vormid ei asenda esindusdemokraatiat, vaid püüavad seda täiendada.

Kodanikud, institutsioonid ja tehnoloogia

Kuigi info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ei paku iseenesest patentlahendusi demokraatia probleemidele, on need igal juhul toonud ühiskonna vaateväljale uusi võimalusi, kuidas suurendada kodanike huvi ühiste asjade ajamiseks. Lisaks kõigele on see kergendanud informatsioonivahendust ning asjade visandamist (simulatsioon) ning tõhustanud demokraatlikke protsesse. Selle revolutsiooni keskpunktis on loomulikult internet.

Üheks tähtsamaks küsimuseks on siin uue tehnoloogia ühendamine institutsionaalsete kasutusvormidega. See osutab sellele, et kõik demokraatia teenistuses olevad info- ja kommunikatsioonitehnoloogia rakendused peavad olema suutelised aktiivselt mõjutama parajasti arutusel olevaid küsimusi ja nende lahendusi.

Kolmanda tähtsa aspektina tuleb rõhutada, et uue demokraatia vorme peab otsima inimestele loomumaste osalus- ja mõjutusharjumuste suunal.

Lõppkokkuvõtteks ühendab e-demokraatia kolm tähtsat faktorit: kodanikud, institutsioonid ja tehnoloogia. Nendel kõikidel on oma tähtis roll mitmetahulises demokraatlikus protsessis (ettevalmistus, arvamuste kuulamine, otsuse tegemine, haldus ja teenused ning jälgimine ja kontroll). Demokraatliku infoühiskonna ehitamine eeldab nende põhifaktorite kodanike huvidest lähtuvat ja innovatiivset ühendamist.

Professor Ari-Veikko Anttiroiko
Tampere ülikool
Munitsipaalteaduste õppetool
kuaran@uta.fi

KODUTÄNAV, *Arhitekt Heli Rantanen*

Kodutänav (Kotikatu) projekti taustaks

Tehnikakõrgkooli ja Helsingi linnaosade ühenduse HELKA koostööna teostuva Kodutänavaprojekti võtmesõnadeks on algusest peale olnud paikkondlikkus ning inimeste argiümbrus. On püütud leida praktilisi lahendusi vastuseks elanike esitatud küsimustele. Kuidas saada teavet asjadest, mida siiaaani juba traditsiooniliselt on olnud raske saada? Kuidas jagada teavet, olla kontaktis teistega, informeerida olulistest asjadest lihtsalt ja efektiivselt? Kuidas koguda kohalikku teavet ühte kohta, kõigi elanike kasutada olevasse regionaalsesse andmepanka? Ja mis kõige tähtsam: kuidas väljastada kohalikku kogemust ja oskusteavet kogukonna ühiseks hüveks, kasvata da lihtsal ning efektiivsel kombel seda teadmistehulka ja arusaamist, mida tavalised inimesed nii väga vajavad, suutmaks kasvõi mingilgi määral võrdselt diskuteerida kohalike ametnike ning linnaplaneerijatega oma elukeskkonda puudutavates küsimustes? Kodutänavaprojekti hakati teostama neli aastat tagasi uuel ja innovatiivsel viisil: otsustati luua interneti kohalikke elanikke teenindav digitaalne tegevuskeskkond, piirkondlik kodulehekülj.

Kodutänav Maunulas

Kodutänavapilootprojekt käivitati Pihlajistos (1997-98) eesmärgiga luua toimiv ja ülekantav mudel, mida võiks kasutada hiljem ka mujal. Kahes järgmises kohas, Lauttasaares ning Maunulas, on piirkondlike kodulehekülgede loomine ja andmeuuendus toimunud kohalike elanike omal ettevõtmisel ja vastutusel. 1999. aasta sügisel käivitatud Maunula kodulehekülgede loomisel on põhitegijaks olnud vastav töörühm, mis möödunud aastal kogunes keskmiselt üks kord kuus. Selles töörühmas on esindatud erinevad inimesed, kes on varem olnud huvitatud mitmesuguste osasektorite arendamisest. Siia kuuluvad näiteks loodusraja ehitaja, kohalikke sündmusi dokumenteeriv videokaamera omanik, elamukooperatiivi esindajaid, regionaalarengust huvitunud uurija, Maunula-Seltsi ja elanike ühenduse esindajaid, kohalik kunstnik jne. Kodutänavaprojekt on siin kaasa löönud peamiselt praktilise, tehnilise ja moraalse toetusega: kui oskused või ressursid kipuvad lõppema, võib Kodutänav appi tõtata.

Maunula regionaalse kodulehekülje arengut on olnud huvitav jälgida. On tekkinud täiesti uus tegevuskultuur. Peaaegu kõik piirkonnas toimuv on püütud ka kodulehekülgedele tuua. Nii sünnib vähehaaval kohalik, üsnagi üksikasjalik andmepank, milletaolist on väga ette kujutada mingis muus meediaharus. Kogu kohalik tegevus, inimesed, kaubandus, vestlusringid, looduslik ja tehisümbrus on esil nii sõnades kui ka pildis. Mitmesuguste projektide ja protsesside dokumenteerimine teeb võimalikuks selle, et näiteks piirkonda puudutavate ehitusprojektide edenemist võib jälgida üpriski efektiivselt. Seda võimaldavad kogu protsessi jooksul talletatud diskussioonid, protokollid, otsused ja kavandid. Piirkonnas vajatakse sageli sellist teavet, mille kõige loomulikum tootja oleks kohalik omavalitsus. Siin peetakse põhiliselt silmas ajakohastatud kaarte, skeeme, planeeringuid, projektikavandeid jms., mis mõjutavad linnakeskkonna arengut. Inimesed on aktiivselt püüdnud hankida mitmesugust materjali ja sisestanud seda oma jõududega koduleheküljele teistele tutvumiseks. Võiks isegi öelda, et regionaalsetel kodulehekülgedel teostatakse täie hooga ametlikke nägemusi kodanike infoühiskonnast, ainult et väga väikese rahaga ja ilma "ametliku" staatusega.

Samuti on tähele pandud, et koduleheküljed töötavad kahes suunas: mitte ainult aknana "väljapoole" vaid ka aknana kogukonda "väljapoolt". Maunulat külastavad virtuaalselt näiteks sealt korterit otsivad isikud aga ka ametivõimud. Internet on avatud ja mitteformaalne keskkond, mis esitab ametivõimudele uuelaadse väljakutse diskussiooniks kodanikega. Kontaktiotsinguid tuleb varasemast palju rohkem ja näiteks ametiasutuste tegutsemist neile esitatud pretensioonide lahendamisel võib jälgida internetis peaaegu reaaliajas. Mida kavandatakse? Millal on võetud ühendust? Kes vastas? Kes vastas ja kas üleüldse vastas? Kas lubadustest peeti kinni? Infovõrkude arenguga kaasaskäiv kommunikatsiooni kergus ja teisalt selle kiirus ja avalikkus muudavad vältimatult ka avaliku sektori tegevust ning töökultuuri.

Suund linnaosade infovõrkudele

Kodutänava projektiga on viimase kahe aasta jooksul liitunud palju uusi linnaosasisid, kes on samuti käivitanud oma kodulehekülgede loomisprojektid. Kodutänava roll on mõnes mõttes muutunud: üksikute kodulehekülgede asemel keskendutakse uuelaadse ja laiemale võrgukeskkonnale, linnaosade oma Kodutänava-portaali loomisele aadressil www.kaupunginosat.net. Linnaosade ühise võrgulehekülje abil, kus erinevad inimesed, ühendused, seltsid, ettevõtted jne. jagavad oma kogemusi, teadmisi ja ideid, püütakse ühendada olemasolevaid inimressursse. Üsikusid küla või linnaosa võrguleheküljed kipuvad kergesti kaduma interneti infožunglisse. Linnaosade portaali ehitatakse üles põhimõttel, mis on tuttav ka äri maailmas: väikeste tegijate nähtavus paraneb ja selge sünergiaeelis saavutatakse ühise "vaateakna" abil. See on osutunud võimalikuks tänu sellele, et HELKA sai Kodutänava projekti kasutusse oma serveri, mis pakub linnaosadele ammu igatset tasuta serveriteenust oma kodulehekülgede tarvis. Samaaegselt on HELKA pakkunud linnaosaihendustele ka praktilist koolitust oma kodulehekülgede tegemiseks ja võrgus hoidmiseks.

Linnaosade oma portaali esialgse ideena oli anda elanike kasutusse mitmeid selliseid portaaliomadusi ja lisarakendusi, mida üksikud ühendused ei suudaks kuidagi pakkuda. Andmebaasidele põhinevad otsingumootorid, avatud ja kinnised foorumid, andmefailide arhiveerimine ühiskasutusse, automaatne andmeuendus jms. on asjad, mille juurutamine on just praegu päevakohane. Nende uute rakenduste käivitamine on nõudnud aega ja olnud suhteliselt aeglane just programmide käivitusgraafikute venimise tõttu aga samuti ka asjatundlike spetsialistide puuduse pärast. Praegusel hetkel jälgitakse Kaupunginosat.net – portaali põhiliselt aktuaalseid sündmusi, luuakse linke uutele linnaosadele ja pakutakse võimalusi kohalike foorumite loomiseks. Selleks lisaks on kavatsus portaali juurde luua eriti just linnakeskkonna planeerimist edendavaid ja abistavaid nn. diskus-

sioonitubasid, kus elanikud ja linnaplaneerijad võivad üksteisega virtuaalselt kohtuda. Tehnikakõrgkool ja Helsingi linna erinevad ametkonnad toetavad ka edaspidi projekti arengut.

Ilma kohapeal kujunevat efektiivset tegijavõrgustikku ei leia väljastpoolt toodud instrumendid kuigi kergesti oma kasutajaid. Seetõttu on just Maunula hea näide piirkonnast, kus Kodutänava ideed on võetud ilma mingite eelarvamusteta kasutusse, antud neile oma nägu ja samaaegselt leitud ka hoopis midagi uut. Ei ole sugugi juhus, et Maunula valiti 2001. aasta juunis alanud Sitra (Soome iseseisvuse sihtkapitali) finantseeritava suure infoühiskonnaprojekti üheks osaregiooniks. Projekti Õppivad paikkonnad (OSKU) - (termin võib tähendada 3-5 omavalitsusüksuse ala aga ka ühte või mitut linnaosa) üks osaprojekte Nettimaunula, jätkab edaspidi Kodutänava ja Maunula elanike alustatud tööd internetipõhise aktiivse regionaalse arenguprotsessi edasiviimisel.

Kodutänava portaali:

www.kaupunginosat.net

Kodutänava projektileheküljed:

www.kaupunginosat.net/kotikatu

Helsingi linnaosaihenduste liit HELKA:

www.helka.net

Maunula kodulehekülge:

www.kaupunginosat.net/maunula

OSKU-projekt:

www.oskut.net

Heli Rantanen, arhitekt

Tehnikakõrgkool / Arhitektuuriosakond

heli.rantanen@hut.fi

KEMPELE VALLA VÄIKEPARLAMENT, *Noorsootöö spetsialist Jussi Mäkäräinen*

Kempele paikneb Põhja-Soomes, mere ääres. See on oma pindala poolest väike, kuid rahvaarvult Soome keskmisest suurem vald. Valla territooriumil elab umbes 13000 inimest ja selle pindala on 140 km². Kempele valla elanike keskmine vanus on üpris madal. Pooled valla elanikest on alla 25 aasta vanad. Kempele paikneb küllaltki suure ja Soomes kõrgtehnoloogiakeskusena tuntud Oulu linna kõrval. Oulu lähedusest johtuvalt on Kempele valda elama asunud palju väikelaste- ja noori peresid. See protsess jätkub ja suurem osa valla elanikest on leidnud tööd Oulus või teistes naabervaldades.

Laste ja noorte suurest hulgast tulenevalt on Kempele vallas tavalisest palju rohkem tähelepanu pööratud nende kasvu- ja elutingimustele. Vallas on koostatud näiteks mitmeaastane arenguprogramm koolidele ja valla nn. otsustajatest on moodustatud 10 liikmeline rühm, mille ülesandeks on ette valmistada lastele ja noortele mõeldud noorsoopoliitilist programmi. Selle peamiseks mõtteks on parandada laste ja noorte erinevate vanuserühmade juba praegugi küllalt heal järjel olevaid kasvu- ja arenguvõimalusi. Otsuste tegemisel kohalikus omavalitsuses võetakse laste ja noorte huvisid arvesse muuhulgas ka sel kombel, et neile antakse ka ise võimalus osaleda nende huvisid puudutavate otsuste langetamisel nn. väikeparlamendi vormis. Ja järgnevalt tutvustangi väikeparlamendi tegevust veidi täpsemalt.

Kooliõpilased löövad kaasa otsustusprotsessides

Kempele vallas on neli algkooli, milledest üks on Soome suurim oma umbes 800 õpilasega. Algkooli õpilaste vanus on 6-12 aastat. Peale selle on vallas üks põhikool, mille õpilaste vanus on 12-16 aastat ning gümnaasium, kus õpivad 16-19 aastased noored. Nendele lisaks on vallas veel kaks kohaliku omavalitsuse haldusalasse mittekuuluvat ametikooli.

Valla oma koolide õpilased on saanud ise hääletada või olenevalt kooli suurusest valida 2-4 õpilast nn. väikeparlamendi. Valla juhid on igaks aastaks eraldanud väikeparlamendi käsutusse 40000

marga (umbes 105 000 krooni) suuruse summa, mida see võib kasutada oma äranägemise järgi. Üldiselt on püütud seda summat jagada koolide vahel võrdse ja selliselt on koolid võinud raha kasutada vajalike ostude tegemiseks või siis noorte käsutuses olevate üldkasutatavate kohtade korramiseks. Sellised noorte üldkasutuses olevad kohad on näiteks pargid, spordiväljakud ning noorte kogunemiskohad. Kogunemiskohtadesse on noored ise ehitanud näiteks rulasporti harrastamiseks vajalikke kaldteid, rampe ja hüpekaid. Koolidele on õpilased hankinud kooliõue kiiksid, võimlemisreideid ning mitmesuguseid vahetundidel kasutatavaid mänguvahendeid aga samuti ka noortele mõeldud ajakirjandust ja raamatuid. Väikeparlamendi on valitud ka kaks kooli lõpetanud ja tööle asunud või ametikooli siirdunud noort. Nende ettevõtmisel on väikeparlamendilt saadud raha eest üüritud ruumid, kus noored muusikahuvilised võivad koos oma bändidega harjutamas käia.

Väikeparlament koguneb kaks korda aastas. Praegu kuulub sellesse 17 õpilast ning lisaks nendele viibivad koosolekul sageli ka omavalitsuse esindajad ja kohalikud juhtivametnikud, kes vastavad väikeparlamentaarikute küsimustele. Nii kuulevad kohaliku võimu esindajad otse, milliseid probleeme, küsimusi ja ootusi noortel nende oma asjades on.

Milline kasu võiks tõusta väikeparlamendist?

Mis siis on kasu sellisest väikeparlamendist, kus lapsed ja noored võivad ise otsustada oma asjade üle?

- Esiteks õpivad lapsed ja noored, kuidas kohapeal otsuseid teha. Väikeparlamendi koosolekud on oma vormilt samsugused nagu muudki omavalitsusorganite koosolekud, kus tehakse kõik kohaliku elu puudutavad otsused.
- Väikeparlamendi tegevus on lähendanud lapsi ja noori ning valla otsustajaid, kuna tuntakse, et tegutsetakse ühiste eesmärkide nimel.

- Töö väikeparlamendis on meelepärane tegevus noortele, kes tahavad tegutseda ühise eesmärgi nimel. See töö on nähtav ka koolides, kuna asjad arutatakse algul läbi suuremates rühmades kohapeal ja saadetakse alles peale seda väikeparlamenti arutamiseks.
- Ostud, mis tehakse väikeparlamendi rahade eest, on lastele ja noortele väärtuslikud ja kallid, kuna nad ise on need hankinud ja nende eest maksnud. Samuti säilivad need asjad paremini, kui neid võetakse omana. Nagu eespool juba mainitud, saab väikeparlament oma kasutusse 40.000 marka (105.000 krooni) igaks aastaks. See on üpris suur summa oma väljaminekute katteks.

Omalt poolt võin sellist väikeparlamendi laadset tegevust soojalt soovitada kõikidele kohalikele omavalitsustele igal pool. Selline tegevus säästab raha ja kasvatab noortest vastutusvõimelisi ja teotähtelisi otsustajaid siis, kui praegustest lastest on saanud täiskasvanud. Sellele lisaks peaks meeles pidama, et omavalitsus, mis ei kanna hoolt oma laste ja noorte eest, ei hooli ka oma tulevikust.

Jussi Mäkäräinen
 Noorsootöötaja
 Kempele vald
 Asemantie 1
 90440 Kempele
 Tel. +358 8 3690 3246
jussi.makarainen@kempele.fi

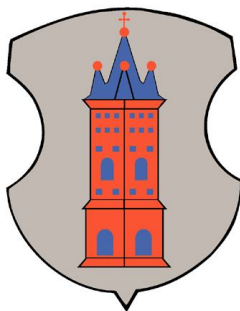
Kiled:

1. Kooli rektor õnnitleb väikeparlamendi liikmeid koolile ostetud mänguvahendite puhul.
2. Kooliõpilased käsitlevad küsimusi, mis saadetakse arutamisele väikeparlamenti.
3. Väikeparlamendi liikmed tutvumas mäega, kuhu kavatakse ehitada laste mängumaa.
4. ja 5. Väikeparlamendi istung.
6. ja 7. Väikeparlamendi liikmed organiseerivad koolis lastepidu ja koolipidu.

TORNIO LINNA OSALUSPROJEKT “MEÄN PIRSSI”, *Liiklusspetsialist Harri Telkki*

Üldist teavet Tornios

Euroopa pikim valjastamata jõgi, Tornio jõgi suubub Põhjalahte voolates piki Rootsi ja Soome vahelist riigipiiri. Jõe deltasse asutas Rootsi kuningas Gustaf II Adolf 1621. aastal Tornio linna, mida praegusel ajal tuntakse maailmas eelkõige suure roostevaba terase aga samuti ka õlle tootjana. Tornio on oma pindala poolest suur, kuid elanike arvu poolest üsnagi väike linn (1183 km²/22600 elanikku). Linnal on pikkust 83 km ja laiust 44 km. Üks linnale iseloomulikke jooni on see, et linn on hõredalt asustatud ja selle elanikkond vananeb pidevalt. Praegu on vanurite hulk tõusnud umbes 13 protsendini elanikkonnast ja see asetab kohaliku omavalitsuse õlgadele majanduslikult küllaltki rasked ülesanded teenuste osutamisel.

Projekti taustaks

Soome seadusandlus määrab kohalikele omavalitsustele vägagi erinevaid kohustusi ja soovitusi kodanike vajaduste rahuldamiseks. Sellised seadused on muuhulgas puuetega inimestele teenuste osutamise ja sotsiaalhooldusseadus. Puuetega inimestele teenuste osutamise seadus näiteks määrab, et kohalik omavalitsus peab sügava puudega inimestele tagama 18 ühesuunalist sõitu nn. puhke-eesmärgil ja seda lisaks kooli või tööle sõitudele. Selliseid üksteisest küllaltki kaugel elavaid inimesi on Tornios umbes 150. Sotsiaalhooldusseadus omakorda soovib kohalikel omavalitsustel organiseerida vanuritele, kel on raske liikuda ühiskondliku transpordiga, oma äranägemise järgi liikumisvõimalusi. Üle 65 aasta-

seid vanureid on Tornios aga peaaegu 3000. Samas seaduses räägitakse ka vanurite abistamisest toiduainete hankimisel ja pesupesemisel.

1990. aastatel, kui Soomes lama tulemusel ka Tornio omavalitsuse majandus kriisolukorras oli, hakati linnas üsnagi tõsiselt mõtlema eespooltoodud soovitusliku iseloomuga teenuste piiramisele või isegi lõpetamisele. Sealjuures ei tulnud kellelegi pähe küsimuse alla seada raske puudega inimeste subjektiivset õigust transpordile.

Lahenduse otsimine

Sellises olukorras otsis vald teenuste tootjana ja samas ka põhilise maksjana kontakti teenuste kasutajatega. Läbirääkimiste tulemusena otsustasime proovida uut moodust teatud teenuste kavandamisel ja otsuste tegemisel. Lõime töörühma, mis pidi kavandama puuetega inimestele teenuste osutamise seaduses ja sotsiaalhooldusseaduses nimetatud transporditeenuseid, ja kus mõlema osapoolte eesmärgid ja võimalusi püüti realistlikult hinnata. Töörühma nimetati 6 erinevate kliendirühmade esindajat Tornio puuetega inimeste nõukogust (sh. raske liikumispuudega inimeste, nägemis- ja kuulmispuuetega inimeste ning pensionäride ühenduste esindajad), 4 valla teeninduspunkti esindajat, 2 autojuhti ja vaid 2 kohaliku omavalitsuse ametnikku. Töörühm sai linnavalitsuselt laiad ja iseseisvad volitused oma ülesannete täitmiseks.

Tulemused

Kvalitatiivsel poolel on toimunud nii mõndagi head. Töö eelpool- nimetatud küsimustega on muutunud meeldivaks, kuna traditsioonilise vastandamise asemel tehakse nüüd tööd ühiselt kokkulepitud eesmärkide nimel. Klientide rahulolu on samuti oluliselt kasvanud. Teenuste piiramise oht on kadunud ja neid on vastupidi isegi rohkesti juurde tulnud. On tekkinud pidevalt arenev ja ajakohastuv transporditeenuse süsteem, kus nõudmine ja pakkumine ühilduvad, kus transpordivahendite tehniline areng on saavutanud täiesti uue näo ning autojuhtidest on kasvamas erikoolitusega spetsialistid. Eelpoolmainitud vähemus-

rühmade esindajad ei pea enam liikuma üksi, ka nemad võivad kogeda sama sotsiaalse suhtluse tunnet kui teised valla elanikud. Klientide oma-

vastutuse osa, ja seda eriti just pikematel sõitudel, on langenud, mis on näiteks väikese sissetulekuga inimestele üpriski suur asi.

Nende kvalitatiivsete tulemuste taset toetavat ka vastavad majandusnäitajad aastatest 1997 ja 2000:

Vanurite poolt tehtud sõidud	2500 sõitu / a.	>	11000 sõitu / a.
Invaliidide poolt tehtud sõidud	6334 “	>	6300 “
Vanurite sõidud päevakeskusesse	7000 “	>	9600 “
Arenguhäiretega inimeste sõidud rehabilitatsioonikeskusesse	9200 “	>	13800 “

Vanuritele ja sõjaveteranidele toiduviimisega tegelesid aastaid kolm autot, praegu tegeleb sama tööga kuus autot.

Vallale läksid ülalpool toodud teenused maksma

1 765 000 marka

1 420 000 marka

Eelpooltoodud tulemuste põhjal võib öelda, et osalusprojekt “Meän Pirssi” (mis eesti keeles võiks olla midagi “Meite takso” sarnast) on õnnestunud ja igakülgsest toimiv. See on oma konkreetsuses suurendanud nii kohalike elanike kui ka ametnike ja otsustajate usku, katsetamaks veelgi laiemalt erinevaid osalusprojekte Tornio linna erinevates haldusüksustes. Nendest uutest projektidest võime kindlasti palju positiivset rääkida mõne aasta pärast.

Kiled:

1. Geograafilisi andmeid Tornio kohta
2. Andmeid Tornio elanikest
3. Rõõmsaid pilte transporditeenusest igapäevases elus

Harri Telkki, liiklusspetsialist

Tornio

Linnavalitsus

95400 Tornio

Tel. +358 16 43211

harri.telkki@tornio.fi

VANTAA: TOIMIVA DEMOKRAATIA LINNAKOGUKOND – ERINEVATE KOGUKONDADE LINN, *Linnasekretär Rauno Mäkinen*

Üldine tutvustus

Vantaa linn on moodustunud viiest teeninduspiirkonnast, mis paiknevad Soome pealinna Helsingi ümber. Vantaa linna ei või pidada linnaks selle traditsioonilises tähenduses. Näiteks ei ole Vantaa selgelt silmatorkavat linnakeskust (keskväljakut, raekoda, korrapärast planeeringut, linna-teatrit jne.) nagu vanadel linnadel traditsiooniliselt kombeks on. Vantaa on olnud linn alates 1974. aastast ning tema kujunemine on tihedalt seotud Helsingi ja kogu Soome ajaloolise arenguga.

Kiled: Vantaa paiknemine Soomes/pealinna naabruses, linna kasvuga seotud andmed, linna struktuur

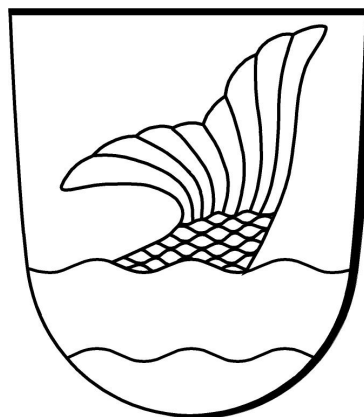
Vantaa koosneb viiest keskmise suurusega linnast, millede teenindusstruktuuri on vastavalt sellele pidanud ka välja kujundama, arvesse võttes nende linnaosade erinevusi. Teenindusstruktuuri loomisel on põhimõtteks olnud, et see oleks elanikele ja teenuste kasutajatele võimalikult lähedal. Halduslikult on see tähendanud seda, et kõike ei ole tohtinud juhtida ning organiseerida tsentraliseeritult. Teenused ja nende "tootmine" on viidud regionaalsele alusele, lähemale nende kasutajale, keda esindavad piirkondlikud toimkonnad, millest järgnevalt pikemalt.

Kiled: Vantaa teeninduspiirkonnad/Vantaa viis linna

Vantaa linnas on umbes viimase kümne aasta jooksul tegutsenud nn. piirkondlikud arendus-toimkonnad, mida praegu kutsutakse lihtsalt piirkondlikeks toimkondadeks. Linnavolikogu kehtestatud määruse kohaselt on nende ülesanded praegusel hetkel järgmised:

- jälgida ja hinnata oma piirkonna sotsiaalset struktuuri, elanike elutingimuste ning mitmesuguste teenuste saadavuse olukorda ja arengut selles sektoris
- tegutseda igakülgset piirkonna elanike ja neid esindavate gruppide kaasalöömis- ning mõjutamisvõimaluste edendamiseks

- kanda hoolt selle eest, et elanikud saaksid piisavalt informatsiooni oma piirkonnast ja selle oludest
- esineda initsiatiividega ja esitada oma arvamusi erinevatele ametivõimudele või teistele instantsidele asjades, mida peetakse oluliseks ja mis puudutavad kõne all olevat piirkonda
- korra aastas korraldada koos piirkonna usaldusmeestega koosolek, kus käsitletakse piirkonna järgmise aasta majandus-eelarve aluseid.

Praegusel hetkel valib piirkondlikud toimkonnad linnavolikogu, varasematel aegadel valiti toimkonna liikmed piirkonnas tegutsevate organisatsioonide ja ühenduste esitatud kandidaatide hulgast. Regionaalsetel toimkondadel ei ole juriidilist staatust, mis tähendab, et neil ei ole täidesaatavat võimu ja nende tehtud ettepanekud peab nagu varemgi kinnitama kohaliku omavalitsuse vastav haldussektor ehk meie mõistes amet (näit. linnavalitsuse haridusamet, tervishoiuamet jne.) Teiste sõnadega, nad on sektorijuhtimisel.

Vantaa linn on osalusprojektis kaasa löönud algselt peale ja praegusel ajal on jätkuprojektid suunatud piirkondlike toimkondade töö arendamisele ning süvendamisele. Üheks instrumendiks selles tegevuses on toimkondade enda poolt koostatud hinnang oma tööle ning selle põhjal tehtud raport. Raportis oli esile tõstetud järgnevalt toodud küsimused ning arengusuunad:

1. regionaalsete toimkondade töötamine (mitteformaalne <-> formaalne)
2. töökultuur (mittepoliitiline <-> poliitiline)
3. suhe elanike ja elanikegruppidega (inimeskesksus <-> ametlikkus)
4. suhe oma piirkonda ja kogu linna (regionaalne vaatevinkel <-> kogu linna haarav)
5. tegevuse legitiimsus (volitused piirkonna elanikelt <-> volitused linna administratsioonilt)

Kiled: enesehinnangute esitus (seotud eelpool öelduga)

Tegevusviisid ja tulemused

Projekti tulemused piirkondlike toimkondade osas võiks kokku võtta sellise üldistusega, et Vantaal on loodud poliitilise tahte ruum "toimivale demokraatialle" sellega, et toimkondadel on oma tunnustatud koht ka kohaliku omavalitsuse erinevates haldussektorites ja nende eesmärgi võime sõnastada nii nagu ka selle ettekande pealkirjas toodud: toimiva demokraatia linnakogukond – erinevate kogukondade linn. Eesmärki võib laiendada selliselt, et Euroopa Liidu raames näidata, kuidas linnade ja piirkondade areng ning demokraatia on omavahel tihedalt seotud. Ka muidu on EL piires rõhutatud regionide tähtsust – sellest ka termin "piirkondade Euroopa" – ning rahvusriikide tähtsuse vähenemist pikemas ajalisest perspektiivis.

Kiled: sektorijuhtimisega seotud kile (sektorijuhtimise-projektitöö)

1. jaanuaril 2001 Vantaa linnas tegevust alustanud praegused piirkondlikud toimkonnad otsivad alles oma kohta ja linnal on kavas eeloleval sügisel kaasata projekti üliõpilaskond, Soome valdade liit, ning mitmed ministeeriumid. Kuidas seal nähakse tulevikus toimivat kohaliku demokraatiat ja kuidas rakendub Euroopa Liitu kuuluva Soome uue põhiseaduse 121 paragrahv, mille järgi "kohalike omavalitsusüksuste haldus peab põhinema elanike omavalitsusele" või siis kohalike omavalitsuste seaduse 27 paragrahv, mille järgi "volikogu peab hoolitsema selle eest, et elanikel ja teenuste kasutajatel oleksid võimalused kaasa lüüa ja mõjutada valla elu"? Kuidas?

Väikese nüansina mainitagu, et möödunud aasta oktoobris peetud kohalikel valimistel oli Vantaa linnas Soome kõige madalam hääletusprotsent, ainult 45,6%.

Kontaktandmed

Rauno Mäkinen, linnasekretär
 Vantaa linn
 Asematie 7
 FIN-01300 Vantaa
rauno.makinen@vantaa.fi

Marita Lehikoinen, projektijuht kuni 31.12.2001
 Vantaa linn
 Asematie 7
 FIN-01300 Vantaa
marita.lehikoinen@vantaa.fi